

ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

УДК 343.125: 341.232

Карпов Олександр Никифорович —
здобувач кафедри криміналістики Київського національного університету внутрішніх справ

Можливості використання баз даних Міжнародної організації кримінальної поліції — Інтерпол у протидії тероризму

У статті проводиться дослідження існуючих баз даних МОКП-Інтерпол та можливості їх використання у боротьбі з тероризмом. Визначено пріоритетні напрямки розвитку баз даних Інтерполу.

Ключові слова: тероризм, злочини, що пов'язані з тероризмом, інформаційний обмін, Міжнародна Організація Кримінальної поліції — Інтерпол, міжнародний розшук, повідомлення Інтерполу з кольоровим позначенням, інформаційна безпека.

Інтерпол є найбільшою поліцейською організацією у світі, що об'єднує 187 держав-учасниць, зусилля яких спрямовані на протидію та попередження злочинності, а також найбільш небезпечних її проявів, а саме тероризму, як то безпосередньо вчинення терористичних актів, біотероризм та створення біологічної зброї, а також розповсюдження зброї масового ураження, вибухівки, морському піратству. Ведеться робота, пов'язана з протидією злочинам, які можуть бути пов'язані з тероризмом, а саме: відмиванням брудних грошей, торгівлею зброєю, підrobкою документів, нелегальною міграцією, викраденням хімічних та біологічних речовин, які можуть слугувати основою для створення зброї масового ураження.

З метою здійснення найбільш ефективної протидії злочинності, в тому числі, терористичної спрямованості, Інтерпол застосовує всі можливості, передбачені його статутними документами, положеннями міжнародних договорів, а також нормами міжнародного права.

Найбільш дієвим засобом протидії злочинності стала організація інформаційного обміну щодо злочинів і злочинців між країнами-учасницями Інтерполу, а також створення єдиної бази даних, яка містить інформацію стосовно розшукуваних осіб. Також зусилля організації спрямовані на створення аналітичної бази про якісні та кількісні характеристики злочинності як у загальносвітовому масштабі, так і в конкретних країнах чи регіонах. Додатково зазначимо, що Інтерпол організовує циркуляцію повідомлень та попереджень про терористичні акти, а також осіб та організації, які їх вчинили. Важливе місце у діяльності Інтерполу займає підтримка програм співробітництва поліції з питань протидії окремим видам злочинності (програми технічного співробітництва, надання технічної та методичної допомоги, проекти зі створення спеціалізованих баз даних). Останніми роками Інтерпол взяв на себе обов'язок з організації навчання та обміну досвідом між співробітниками правоохоронних органів різних країн. За цей час було проведено тренування 4 500 поліцейських з 169 країн світу [1, с. 128].

Усі ці заходи проводяться з використанням можливостей національних центральних бюро Інтерполу, що діють у кожній країні-учасниці Інтерполу та є пунктами обміну інформацією з Генеральним Секретаріатом Інтерполу та правоохоронними органами своєї країни.

Для найбільш ефективного співробітництва між правоохоронними органами країн світу у вересні 2002 року Генеральним Секретаріатом Інтерполу було створено робочу групу Інтерполу, до завдань якої входить розробка тактики та методики протидії тероризму та допомога у розслідуванні злочинів, пов'язаних з тероризмом.

Безпосередніми завданнями робочої групи є:

- пошук, аналіз і розповсюдження інформації про терористичні акти, а також обмін даними, якими володіють правоохоронні органи, щодо підготовки таких злочинів;

- створення спеціалізованих баз даних про окремих осіб, які причетні до вчинення терактів, терористичні організації, їх методи, ієрархію, територію, на яку розповсюджується злочинний вплив угруповання та його активних учасників;

- надання допомоги країнам (за запитом) в обміні інформацією стосовно розслідування таких діянь;

- надання блоків аналітичної інформації окремим країнам про діяльність терористичних угруповань, а також злочинних та інших організацій, що фінансують діяльність угруповань на їх території [2, с. 48].

Для виконання таких функцій підрозділам Інтерполу було необхідне найсучасніше технічне оснащення. Але цьому не приділялась належна увага. До 1989 року співробітники національних центральних бюро Інтерполу з метою перевірки особи за базами даних повинні були

надсилати запит до Генерального Секретаріату Інтерполу у м. Ліон (Франція) засобами звичайної або дипломатичної пошти та очікувати відповіді у такий самий спосіб. Це значно ускладнювало процес міжнародного розшуку.

Зі створенням у 1989 році потужної інформаційної бази даних “ASF” (Автоматична пошукова система), яка знаходиться у Генеральному Секретаріаті Інтерполу, процес перевірки за базами даних Інтерполу став займати не більше декількох секунд. Це також дозволило офіцерам всіх бюро Інтерполу у світі здійснювати безпосередні перевірки за базами даних Інтерполу, які містять дані щодо підозрюваних у скоєнні терактів, осіб, які знаходяться у міжнародному розшуку, відбитки пальців, ДНК-профілів, загублених або втрачених документів, платіжних засобів (кредитних карток), викраденого автотранспорту, зброї, номерних речей тощо.

База даних “ASF” поділяється на декілька окремих блоків інформації:

- номінальна база ASF — дозволяє здійснювати розшук злочинців, переглядати їхню кримінальну історію, зв’язки з іншими особами, фотографії, відбитки пальців тощо;

- база викрадених документів ASF — у цьому блоці зібрана інформація про викрадені або загублені паспорти, подорожні документи, а також про бланки викрадених або підроблених документів;

- база викраденого автотранспорту — ця база містить детальну інформацію про викрадені автомобілі та їхні номерні за частини;

- база викрадених творів мистецтва — містить інформацію про предмети, що мають історичну або культурну цінність з детальним описом та фотографіями;

- дактилоскопічна база ASF — містить формуляри з відбитками пальців злочинців і розшукуваних осіб;

- база даних ASF стосовно осіб, які підозрюються у тероризмі, доступ до якої надається тільки співробітникам НЦБ Інтерполу, яким Генеральним Секретаріатом надано персональний код доступу. У даній базі міститься інформація за результатами робочих зустрічей, аналітичні доповіді з проблем тероризму, список осіб, які розшукуються за злочини, що пов’язані з тероризмом, а також міжнародні повідомлення про розшук цих осіб;

- база даних ASF стосовно сексуального насильства над дітьми;

- база даних ASF з профілями ДНК злочинців, обвинувачених, розшукуваних, а також потерпілих від злочину [3, с. 100—104].

На початок 2008 року база ASF містила:

- дані про осіб, підозрюваних у терористичній діяльності, — 8 479 записів;

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

— відбитки пальців — 48 тис. формулярів;
— ДНК-профілі — 56 тис. документів;
— інформацію стосовно викрадених документів — 12 млн документів;
— дані стосовно викрадених номерних речей (зброя, транспортні засоби). Станом на вересень 2009 року всі 187 країн-членів Інтерполу мали доступ до цієї бази даних [4].

У січні 2003 року Інтерполом було започатковано запровадження нової комунікаційної системи, що має назву “I-24/7”. Першим бюро, яке впровадило таку технологію, стало НЦБ Інтерполу в Канаді.

Система “I-24/7” поєднує у собі можливості доступу до баз даних не тільки Інтерполу (включає в себе всі бази даних ASF), а й національних баз даних країн світу. У цій системі також розширено коло суб’єктів використання цієї бази, нею можуть користуватися також співробітники прикордонних, митних, іміграційних та інших служб.

Звісно, впровадження нової системи було дуже ускладнено не тільки через слабку технічну оснащеність деяких країн, а й небажання країн підключати свої національні бази даних до системи, яка базується на Інтернет-протоколах. Крім того, режимом доступу до системи було передбачено, що до неї будуть мати доступ й інші органи, а саме митна, прикордонна та іміграційна служби [5, с. 29].

Для вирішення таких питань Генеральному Секретаріату довелося значно збільшити видатки на технічне оснащення країн, що розвиваються, а також запровадити системи комп’ютерної безпеки, за яких можна буде гарантувати 100 % захист інформації. Контроль над системою цілодобово здійснює спеціальний підрозділ Інтерполу — командний та координаційний центр Генерального Секретаріату Інтерполу, який надає консультаційну допомогу користувачам цієї системи чотирьма офіційними мовами Інтерполу — англійською, арабською, французькою та іспанською [6, с. 4].

Особливу увагу серед функцій системи “I-24/7” привертає можливість опублікування міжнародних повідомлень Інтерполу.

Метою міжнародних повідомлень є обмін інформацією між поліцейськими відомствами країн-членів через національні центральні бюро. Підготовка цих повідомлень, що нерідко містять відомості, здобуті в кількох країнах, входить до компетенції спеціального відділу Управління зовнішніх зв’язків та оперативної інформації при Генеральному секретаріаті. У них подаються установочні дані злочинця, його зовнішні ознаки, фотографії та відбитки пальців. Оскільки причини опублікування повідомлень можуть бути різними, вони поділяються на такі категорії:

— червоні повідомлення (спеціальний бланк Інтерполу, правий верхній кут якого пофарбовано у червоний колір) — видаються стосовно злочинців, які підлягають міжнародному розшуку та арешту з подальшою видачею іншій країні. Ці повідомлення містять повний текст ордеру (санкції) на арешт і детальний опис вчиненого злочину. У 2008 році Генеральним секретаріатом було видано 3 126 червоних повідомлень;

— блакитні повідомлення — видаються з метою збирання додаткової інформації про зазначену в них особу (місцезнаходження) або її злочинну діяльність (304 повідомлення у 2008 році);

— зелені повідомлення — носять застережний характер, наприклад, інформують правоохоронні органи зарубіжної країни стосовно перебування у ній особи, яка раніше вчиняла злочини на території іншої держави (664 повідомлення у 2008 році);

— чорні повідомлення — містять опис знайдених трупів (у 2008 році видано 91 повідомлення);

— жовті повідомлення — повідомляють про зниклих безвісти осіб, найчастіше неповнолітніх, або містять інформацію про людей, які не можуть повідомити про себе жодної інформації (385 повідомлень у 2008 році);

— помаранчеві повідомлення — містять інформацію про виявлені вибухові та інші пристрої та речовини, які можуть бути використані для скоєння терактів (7 повідомлень у 2008 році);

— спеціальні повідомлення ООН — видаються стосовно угруповань, юридичних та фізичних осіб, які підпадають під дію санкцій ООН проти “Аль-Каїди” й “Талібану” (26 повідомлень у 2008 році).

Загалом же, в системі Інтерполу циркулюють 23 898 повідомлень з кольоровим позначенням [7, с. 842].

Також викликають зацікавленість так звані “швидкі повідомлення” (diffusions), які розсилаються національним центральним бюро Інтерполу (на відміну від повідомлень з кольоровими позначеннями, що розсилаються тільки Генеральним Секретаріатом) через систему “I-24/7” із запитом про арешт або встановлення місцезнаходження осіб, чи надання оперативної інформації, яка стосується розслідування тієї чи іншої кримінальної справи, а також стосовно інших напрямів діяльності Інтерполу (автомобілі, викрадені та підроблені документи, номерні речі, нелегальна міграція). У 2008 році було зареєстровано 41 460 таких повідомлень. Відповідно до повідомлень з кольоровим позначенням та “швидких повідомлень” у період з 2000 по 2008 рік було заарештовано 27 630 осіб [4; 8, с. 269].

Список використаних джерел

1. Malcolm Anderson Policing the European Union. — Oxford University Press, 1995. — 331 p.
2. Phil Williams, Dimitri Vlassis Combating transnational crime : concepts, activities and responses. — Routledge, 2001. — 390 p.
3. Корниенко Н. А. Российские и международные криминалистические учётны / Н. А. Корниенко — СПб.: Изд-во Р. Асланова “Юридический центр Пресс”, 2004. — 337 с.
4. Офіційна сторінка Інтерполу в мережі Інтернет // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.interpol.int/public/ICPO/FactSheets/Default.asp>.
5. Steven David Brown Combating International Crime : The Longer Arm of the Law. — Taylor & Francis, 2008. — 308 p.
6. Huseyin Durmaz Understanding and responding to terrorism. — IOS Press, 2007. — 397 p.
7. Thomas M. Leonard Encyclopedia of the developing world. — Taylor & Francis, 2006. — Т. 1. — 1759 p.
8. Ilias Bantekas, Susan Nash International criminal law. — Routledge Cavendish, 2003. — 432 p.

В статье проводится исследование существующих баз данных МОКП — Интерпол, а также возможности их использования в борьбе с терроризмом. Определены приоритетные направления развития баз данных Интерпола.

The article deals with the research of Interpol's data banks and possibilities of their usage in the anti-terrorist measures. The analysis of perspective ways of enhancing data banks of Interpol is given.

Стаття надійшла до редакції журналу 02 жовтня 2009 року.